

Sygn. akt III AUa 221/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Ciuraszkiewicz

Sędziowie: SSA Barbara Pauter

SSA Grażyna Szyburska-Walczak (spr.)

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2015 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku R. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o emeryturę

na skutek apelacji R. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 grudnia 2014 r. sygn. akt V U 2590/14

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca R. B. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 9 września 2014 r., w której odmówiono mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Opolu odwołanie to oddalił.

Sąd ten ustalił, co następuje:

R. B., ur. (...), w dniu 23 czerwca 2014 r. złożył wniosek o emeryturę. Udowodnił 27 lat 8 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych, natomiast nie uznano mu żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych.

W okresie od 2 kwietnia 1976 r. do 31 stycznia 1986 r. R. B. zatrudniony był w Fabryce (...) w S., wykonując pracę kierowcy. Z tytułu tego zatrudnienia wnioskodawca uzyskał świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym pracodawca wpisał, iż od 2 kwietnia 1977 r. do 14 sierpnia 1979 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, R. B. wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego, wymienioną w Dziale VIII poz. 2 pkt 5 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. W rzeczywistości wnioskodawca w przeważającej części w/w okresie wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o ciężarze powyżej 3,5 tony, jeżdżąc m.in. samochodem (...), jednak oprócz tego

wnioskodawca jeździł również samochodami nie mającymi takiego charakteru, tj. samochodami marki (...), (...) oraz samochodami osobowymi.

W okresie od 18 sierpnia 1972 r. do 16 września 1972 r. R. B. zatrudniony był w Hucie (...) w Z. na stanowisku obcinacza na wydziale ciągarni rur. Z tytułu tego zatrudnienia wnioskodawca uzyskał świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym odwołano się do Działu III poz. 12 pkt 4 zarządzenia resortowego.

W okresie od 4 lutego 1986 r. do 31 stycznia 1989 r. wnioskodawca zatrudniony był na stanowisku manewrowego, względnie manewrowego-hakowego w dziale „magazyny zaopatrzenia”. Z tytułu tego zatrudnienia uzyskał świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym pracodawca wpisał, iż wnioskodawca zatrudniony był na stanowisku manewrowego, wymienionym w Dziale VIII poz. 13 pkt 5 zarządzenia resortowego.

W okresie od 1 lutego 1989 r. do 31 stycznia 1999 r. wnioskodawca zatrudniony był na stanowisku pracy zamiennie nazywanym manewrowy-hakowy, manewrowy-wsadowy, magazynier. Z tytułu tego zatrudnienia uzyskał świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym pracodawca wpisał, że wnioskodawca pracował na stanowisku magazynowy-hakowy i odwołał się do działu VIII poz. 1 pkt 3 zarządzenia resortowego. Do obowiązków wnioskodawcy dotyczących wykonywania pracy manewrowego i magazyniera należało m.in. sprawdzanie zgodności oznaczenia towaru - wsadu do produkcji rur z dokumentacją, podejmowanie czynności związanych z ruchem pociągów na wewnątrzzakładowym torowisku, nadzór nad załadunkiem i rozładunkiem towaru, jak również w sporadycznych przypadkach fizyczne wykonywanie prac rozładunkowych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione.

Wnioskodawca powołując się m.in. na treść świadectwa pracy w warunkach szczególnych twierdził, że w okresie od 2 kwietnia 1977 r. do 14 sierpnia 1979 r. w (...) w S., wykonywał pracę wymienioną w wykazie A w dziale VIII poz. 2 - prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Z akt osobowych wnioskodawcy dokumentujących ten okres zatrudnienia wynika jedynie, że pracował jako kierowca samochodu ciężarowego marki (...), względnie jako kierowca, natomiast z zeznań wnioskodawcy wynika, iż jeździł również samochodami nie mającymi takiego charakteru, tj. samochodami marki (...), (...), „klasycznymi” samochodami osobowymi. Okoliczność ta wyklucza możliwość uznania, że w w/w okresie R. B. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę opisaną w świadectwie pracy w warunkach szczególnych.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy - zeznania świadków oraz wnioskodawcy - dają podstawy do przyjęcia, że stanowisko zajmowane przez wnioskodawcę w roku 1972 – tj. obcinacz odpowiada pojęciu operator urządzeń do wykańczania wyrobów walcowanych i ciągnionych, wymienionemu w dziale III poz. 12 pkt 4 zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30.03.1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego, i stanowi pracę określoną w wykazie A w dziale III poz. 12 - wykańczanie wyrobów walcowanych i ciągnionych. Podobnie można ocenić pracę wnioskodawcy na stanowisku manewrowego, ponieważ z zeznań świadków i wnioskodawcy wynika, że czynności wnioskodawcy polegały na konieczności utrzymania ruchu pociągów na terenie zakładu (prace zakładowych służb kolejowych bezpośrednio związane z utrzymaniem ruchu pociągów).

Nie ma natomiast podstaw do uznania jako szczególnego zatrudnienia wnioskodawcy w magazynie. Jego stanowisko pracy określano jako magazynowy, wsadowy, względnie magazynier. W zarządzeniu resortowym tego rodzaju stanowiska pracy nie zostały wymienione, natomiast ujęto w nim stanowiska pracy związane z koniecznością stałego wykonywania pracy fizycznej, tj. np. operator, ładowacz, robotnik, przeładunkowy. Z zeznań świadków i wnioskodawcy wynika wprost, że tylko częściowo wykonywał on prace fizyczne w postaci załadunków towarów, oprócz tego zajmował się głównie nadzorem nad załadunkiem i rozładunkiem, prowadzeniem dokumentacji.

Wnioskodawca nie wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a w konsekwencji nie spełnił wszystkich wymogów uprawniających do emerytury. Zaskarżona decyzja jest zatem prawidłowa.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego złożył wnioskodawca, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

1. obrazę przepisów postępowania - art. 233 §1 kpc i ustalenie, że wnioskodawca pracując na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego w Fabryce (...) w S. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych, pomimo że świadectwo pracy w warunkach szczególnych oraz zeznania świadków wskazują, iż jego praca w okresie od 2 kwietnia 1977 r. do 14 sierpnia 1979 r. polegała wyłącznie na prowadzeniu samochodu ciężarowego,
2. obrazę przepisów postępowania - art. 233 §1 kpc i ustalenie, że wnioskodawca pracując na stanowisku manewrowego, magazynowego-hakowego według nomenklatury stanowisk funkcjonującej w Hucie (...) S.A. w Z. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych w pełnym wymiarze czasu pracy w sytuacji, gdy świadectwo pracy wystawione przez to przedsiębiorstwo, jak również zeznania świadków i wnioskodawcy, przesądzają o wykonywaniu przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez cały okres zatrudnienia jako manewrowego przy załadunku i rozładunku ciężkich materiałów produkcyjnych w okresie od dnia 4 lutego 1986 r. do dnia 31 stycznia 1999 r.,
3. obrazę przepisów postępowania mających wpływ na treść orzeczenia w postaci naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc i pominięcie przy rozpoznaniu odwołania dokumentów znajdujących się w aktach osobowych w postaci świadectwa pracy z dnia 27 grudnia 2000 r. wystawionego przez (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z., skutkujące ustaleniem, że wnioskodawca pracował na stanowisku manewrowego, magazyniera hakowego, robotnika torowego do dnia 31 stycznia 1999 r. w sytuacji, gdy wnioskodawca pracował na tym stanowisku do dnia 26 grudnia 2000 r. przez cały okres zatrudnienia w warunkach szczególnych w tym samym charakterze, z tym samym zakresem obowiązków.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący domagał się zmiany wyroku Sądu Okręgowego poprzez przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, ewentualnie uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Ponadto skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadka Z. R., o uzupełniające przesłuchanie wnioskodawcy, jak również o zwrócenie się do organu rentowego o nadesłanie akt J. O. i zapoznanie się przez Sąd z ich treścią.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawcy jest nieuzasadniona.

Wnioskodawca urodził się (...)

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

2. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa wydane na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8, poz. 4 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Z wyżej przedstawionej regulacji prawnej wynika, że warunkiem nabycia prawa do emerytury według art. 184, jest spełnienie przesłanki stażu ubezpieczeniowego przed dniem 1 stycznia 1999 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ubezpieczeni, którzy w chwili wejścia w życie ustawy emerytalno-rentowej posiadali wymagany okres ubezpieczenia (także w warunkach szczególnych), mogą nabyć prawo do emerytury po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego dla mężczyzn 60 lat. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Wnioskodawca bezspornie ma ukończony 60 rok życia, na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie 27 lat, 8 miesięcy i 12 dni oraz nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył wykazania przez wnioskodawcę wymaganego powołanym przepisem stażu 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy odmówił zaliczenia do stażu pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych wszystkich wskazywanych przez wnioskodawcę okresów.

Sąd Okręgowy, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, uznał, iż zasadnym jest doliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów od 18 sierpnia 1972 r. do 16 września 1972 r. w Hucie (...) w Z. na stanowisku obcinacza na wydziale ciągarni rur, jak również od 4 lutego 1986 r. do 31 stycznia 1989 r. w tym samym zakładzie pracy na stanowisku manewrowego oraz manewrowego-hakowego, natomiast brak podstaw do doliczenia pozostałych wskazywanych przez wnioskodawcę okresów, tj. od 2 kwietnia 1977 r. do 14 sierpnia 1979 r. w Fabryce (...) w S. oraz od 1 lutego 1989 r. do 31 stycznia 1999 r. w Hucie (...) w Z..

Sąd Apelacyjny za uzasadniony uznał zarzut apelacji, iż do okresów pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych w Hucie (...) w Z. poza okresem od 4 lutego 1986 r. do 31 stycznia 1989 r., kiedy to wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku manewrowego, winien zostać zaliczony także okres pracy od 1 lutego 1989 r., przy czym za datę graniczną tego zatrudnienia uwzględnianego do stażu pracy warunkującego nabycie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym uznać należy dzień 31 grudnia 1998 r. Wnioskodawca domaga się bowiem przyznania prawa do świadczenia na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jak wyżej wskazano, warunkiem nabycia prawa do emerytury na podstawie powołanego przepisu, jest spełnienie przesłanki stażu ubezpieczeniowego przed dniem 1 stycznia 1999 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Oznacza to, że okresy pracy po dniu 31 stycznia 1999 r. nie mogą być brane pod uwagę przy ustaleniu prawa do dochodzonego przez wnioskodawcę świadczenia.

Ze świadectwa pracy wnioskodawcy z dnia 27 grudnia 2000 r. wynika, że w okresie od 1 lutego 1989 r. do 31 stycznia 1999 r. wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku magazynowego-hakowego, przy czym jako rodzaj pracy wskazano tu pracę wymienioną w zarządzeniu nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego w Dziale VIII poz. 1 pkt 3.

Nie ulega wątpliwości, że aby praca mogła zostać uznana za pracę w szczególnych warunkach musi być zgodna z rodzajem lub stanowiskiem pracy wymienionym w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wykazy stanowisk zawarte w zarządzeniach resortowych pełnią jednak funkcję informacyjną i uściślającą.

W ocenie Sądu Apelacyjnego praca wnioskodawcy w spornym okresie stanowi pracę wymienioną w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r., w dziale VIII poz. 1 - ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Niewątpliwie nie chodzi w tym przypadku

wyłącznie o pracę fizyczną, jak wskazuje w uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy. W zarządzeniu Ministra Hutnictwa z dnia 30 marca 1985 r., powołanym w świadectwie pracy wnioskodawcy w Dziale VIII pod poz. 1 wymieniono, poza stanowiskiem robotnika przeładunkowego, także operatora maszyn, urządzeń i sprzętu przeładunkowego, a tego rodzaju pracę, jak wskazuje zebrany w sprawie materiał dowodowy, wnioskodawca wykonywał.

Wnioskodawca nie legitymuje się jednak wymaganym stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych z uwagi na to, iż nie miał takiego charakteru okres zatrudnienia w Fabryce (...) w S. od dnia 2 kwietnia 1977 r. do 14 sierpnia 1979 r. na stanowisku kierowcy.

Wnioskodawca przedstawił wprawdzie świadectwo pracy w szczególnych warunkach z dnia 12 maja 2000 r., z którego wynika, że w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasowym wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego, wymienioną dziale VIII poz. 2, pkt 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Należy jednak podkreślić, że samo świadectwo pracy w szczególnych warunkach nie może przesądzać o charakterze wykonywanego zatrudnienia. Takie świadectwo bowiem nie jest dokumentem abstrakcyjnym i w związku z tym musi znajdować oparcie w dokumentacji pracowniczej, a w konsekwencji może być przez tę dokumentację weryfikowane. Podkreślenia wymaga fakt, że świadectwo to wydane zostało po ponad 20-tu latach od ustania zatrudnienia, przez pełnomocnika syndyka. Tymczasem dokumenty znajdujące się w aktach osobowych wnioskodawcy - zwykle świadectwo pracy z dnia 31 stycznia 1986 r., umowa o pracę oraz angaże wskazują, że w spornym okresie wykonywał on pracę kierowcy. Wprawdzie z „podkładki do opinii o pracowniku” z dnia 14 sierpnia 1979 r. wynika, że wykonywał on pracę kierowcy samochodu ciężarowego, jednak pozostałe wymienione dokumenty nie pozwalają na uznanie, że kierował on wyłącznie tego rodzaju pojazdami. Także sam wnioskodawca zeznał, że kierował nie tylko samochodami marki (...), ale także marki (...), (...) oraz samochodami osobowymi. Brak jest zatem dowodów na fakt wykonywania przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Podkreślenia wymaga, że praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Pracę taką pracownik musi wykonywać stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy, aby nabyć prawo do emerytury w wieku obniżonym (§ 2 ust. 1 w/w rozporządzenia). Uzasadnione to jest tym, że praca ta przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Zatem samo wykonywanie pracy w szczególnych warunkach nie jest jeszcze wystarczające do nabycia prawa do emerytury, konieczne jest bowiem wykonywanie jej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Nie bez znaczenia dla oceny wiarygodności świadectwa pracy w warunkach szczególnych pozostaje fakt, iż pracodawca w momencie rozwiązania w/w stosunku pracy w świadectwie pracy z dnia 31 stycznia 1986 r. nie zawarł w nim adnotacji o wykonywaniu przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach. Obowiązujący wówczas § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nakładał na pracodawcę obowiązek stwierdzenia w świadectwie pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, okresów pracy w szczególnych warunkach. Tak więc niewystawienie przez pracodawcę takiego świadectwa, mimo w/w obowiązku, dodatkowo podważa wiarygodność w/w świadectwa pracy w szczególnych warunkach.

Nie zaliczenie wnioskodawcy wymienionych okresów do prac wykonywanych w szczególnych warunkach uniemożliwia przyznanie wnioskodawcy świadczenia emerytalnego na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 kpc, oddalił apelację wnioskodawcy jako bezzasadną.

SSA Grażyna Szyburska-Walczak SSA Barbara Ciuraszkiewicz SSA Barbara Pauter